

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การออม คือ รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปนี้เรียกว่าเงินออม หรือก็คือ การชะลอการบริโภคหรือการใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนเอาไว้ เพื่อให้เกิดความสามารถที่จะบริโภคในอนาคตหรือในยามจำเป็น การออมจะอยู่รูปแบบต่าง ๆ เช่น ฝากไว้กับสถาบันการเงิน ซื้อหลักทรัพย์ และประกันชีวิตแบบออมทรัพย์ เป็นต้น เพื่อหวังผลตอบแทนและการเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์ โดยสถาบันการเงินเป็นแหล่งรับเงินออมและจัดสรรสินเชื่อให้แก่ผู้ต้องการเงินทุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนำไปลงทุนทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไป ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความต้องการเงินลงทุนจำนวนมากเพื่อใช้ในการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จนเกินกว่าระดับเงินออมที่มีอยู่ภายในประเทศ โดยเฉพาะการดำเนิน โครงการขนาดใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศมากเกินไปก็ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจากการนำเงินไปชำระหนี้ให้กับต่างประเทศ เป็นต้น

การออมของประชากรในประเทศจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะนอกจากจะช่วยรองรับการลงทุนของภาครัฐและเอกชนในประเทศแล้ว การออมยังเป็นปัจจัยที่จะทำให้เป้าหมายที่บุคคลกำหนดไว้ในอนาคตบรรลุจุดประสงค์ได้ การออมที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นยังจะช่วยให้ผู้ออมมีทรัพย์สินเพียงพอสำหรับดำรงชีพในอนาคต หรือในยามเกษียณอายุ หากในอนาคตถ้าบุคคลนั้นไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงิน หรือสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะหารายได้สำหรับอนาคตได้แน่นอน การออมเงินก็จะไม่มีความจำเป็นแต่ในสภาพความเป็นจริงความไม่แน่นอนในชีวิตอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ ดังนั้นบุคคลทุกคนจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับสูงจากตารางที่ 1.1 พบว่า ในระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี 2536 - 2540 มีการลงทุนในประเทศจำนวนทั้งสิ้น 8,010.9 พันล้านบาท ในขณะที่เงินออมในประเทศมีจำนวน 7,021.3 พันล้านบาท นั่นคือ เงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการลงทุนต่อเนื่องหลายปี ทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนในประเทศมีค่าติดลบสะสมในปี 2536-2540 รวมเป็นจำนวนสูงถึง 989.6 พันล้านบาท ปัญหาดังกล่าวทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาเงินออมหรือเงินกู้จากต่างประเทศมาชดเชยความต้องการเงินลงทุนจำนวนมาก ส่งผลต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจในช่วงต่อมา

ตารางที่ 1.1 การออม การลงทุนและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย

หน่วย : พันล้านบาท

ปี พ.ศ.	การออม ในประเทศ (1)	การลงทุน ในประเทศ (2)	ช่องว่าง ระหว่างการออม และการลงทุน (1)-(2)	ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ในประเทศ (GDP)	การออม ต่อ GDP (ร้อยละ)	การลงทุน ต่อ GDP (ร้อยละ)
2536	1,094.3	1,266.4	-172.1	3,165.2	34.6	40.0
2537	1,290.6	1,460.9	-170.3	3,629.3	35.6	40.3
2538	1,492.1	1,762.2	-270.1	4,186.2	35.6	42.1
2539	1,580.2	1,928.2	-348.0	4,611.0	34.3	41.8
2540	1,564.1	1,593.2	-29.1	4,732.6	33.0	33.7
2541	1,541.7	946.0	595.7	4,626.5	33.3	20.4
2542	1,422.3	950.6	471.7	4,637.1	30.7	20.5
2543	1,495.2	1,124.2	371.0	4,922.7	30.4	22.8
2544	1,461.4	1,237.1	224.3	5,133.5	28.5	24.1
2545	1,499.7	1,297.3	202.4	5,450.6	27.5	23.8
2546	1,674.8	1,477.5	197.3	5,917.4	28.3	25.0
2547	1,848.7	1,738.6	110.1	6,489.9	28.5	26.8
2548	1,914.6	2,228.4	-313.8	7,087.7	27.0	31.4
2549 ^p	2,314.2	2,235.0	79.2	7,816.5	29.6	28.6

ที่มา : สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2550)

หมายเหตุ : p = ค่าประมาณการ

สำหรับช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2541-2548 สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศก็ยังมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 33.3 ในปี 2541 ลดลงเหลือร้อยละ 29.6 ในปี 2549 แต่ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนของไทยยังเป็นบวกอยู่ เนื่องจากผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการลงทุนในขณะที่สถาบันการเงินก็มีความระมัดระวังในการให้สินเชื่อ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2546 การลงทุนเริ่มมีการขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น ทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนของไทยมีปริมาณที่แคบลง จนกระทั่งปี 2548 ช่องว่างของการออมและการลงทุนกลับมามีค่าติดลบอีกครั้งเป็นจำนวน 313.8 พันล้านบาท

จากตารางที่ 1.2 พบว่าแม้การออมในประเทศปี 2541-2549 จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นตามรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่หากพิจารณาอัตราการออมต่อรายได้ประชาชาติแล้วมีแนวโน้มลดลงมาก โดยในปี 2549 มีอัตราการออมต่อรายได้ประชาชาติเท่ากับร้อยละ 41.1 ลดลงมากเมื่อเทียบกับอัตราร้อยละ 46.6 ในปี 2541 การที่เงินออมยังมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นนี้อาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนในระยะสั้น แต่สำหรับในระยะกลางหรือระยะยาวหากประเทศไทยมีความจำเป็นต้องขยายการลงทุนจำนวนมากในภาวะที่การออมในประเทศไม่เพียงพอเช่นนี้ อาจจะทำให้เกิดการขาดดุลการออมจำนวนมากจนเป็นปัญหาต่อเสถียรภาพเช่นในอดีตได้

ตารางที่ 1.2 รายได้ประชาชาติและการออมของประเทศไทย

หน่วย : พันล้านบาท

ปี พ.ศ.	รายได้ประชาชาติ (NI)		การออมในประเทศ		การออม ต่อรายได้ฯ (ร้อยละ)
	จำนวน (ร้อยละ)	การขยายตัว	จำนวน	การขยายตัว (ร้อยละ)	
2541	3,311.0	-3.7	1,541.7	-0.9	46.6
2542	3,334.8	0.7	1,422.3	-7.7	42.6
2543	3,635.2	9.0	1,495.2	5.1	41.1
2544	3,727.7	2.5	1,461.4	-2.3	39.2
2545	3,883.7	4.2	1,499.7	2.6	38.6
2546	4,174.9	7.5	1,674.8	11.7	40.1
2547	4,630.4	10.9	1,848.7	10.4	39.9
2548	5,056.3	9.2	1,914.6	3.6	37.9

2549^p 5,630.9 11.4 2,314.2 20.9 41.1

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2549

เมื่อพิจารณาเงินออมในรูปเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์และธนาคารเฉพาะกิจจำแนกตามประเภทผู้ฝากจากตารางที่ 1.3 พบว่า เงินรับฝากส่วนใหญ่ เป็นเงินฝากของภาคครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ของเงินฝากรวม ดังนั้น การสร้างเงินออมในภาคครัวเรือนจึงถือเป็นฐานรากสำคัญที่ผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ

ตารางที่ 1.3 เงินฝากของธนาคารพาณิชย์และธนาคารเฉพาะกิจในประเทศไทย

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทผู้ฝาก	2546	2547	2548	2549
สถาบันการเงินอื่น	166,567	146,353	211,907	275,101
รัฐบาลท้องถิ่น	100,442	145,302	206,556	189,711
รัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	187,845	221,129	235,862	199,734
ภาคธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	899,596	1,028,324	1,273,076	1,330,897
สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์หากำไร	153,473	152,274	157,882	176,554
ภาคครัวเรือน	4,598,566	4,684,237	4,850,034	5,263,743
รวม	6,106,489	6,377,619	6,935,317	7,435,740

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

จากตารางที่ 1.4 พบว่าทั้งรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราใกล้เคียงกัน โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในปี 2547 อยู่ที่ระดับ 14,963 บาท เทียบกับระดับ 12,729 บาท ในปี 2542 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.9 ต่อปี ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน คืออยู่ที่ระดับ 12,297 บาท ในปี 2549 เพิ่มขึ้นจากระดับ 10,238 บาท ในปี 2542 หรือขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.6 ต่อปี ทำให้การออมเฉลี่ยของครัวเรือนอยู่ที่ระดับ 2,493 บาทต่อเดือน และมีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.0 ต่อปี

สำหรับครัวเรือนในภาคเหนือปี 2547 มีรายได้และรายจ่ายเดือนละ 10,885 บาท และ 12,297 บาท เทียบกับปี 2542 ซึ่งมีรายได้และค่าใช้จ่ายเดือนละ 10,253 บาท และ 8,388 บาท ขยายตัวในอัตราร้อยละ 2.7 และร้อยละ 3.2 ต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศแล้ว จะเห็นว่านอกจากครัวเรือนในภาคเหนือจะมีรายได้และรายจ่ายต่ำกว่าของประเทศมากแล้วยังมี

ความผันผวนมากกว่าด้วย เช่นในปี 2543 ครั้วเรือนในภาคเหนือมีรายได้ลดลงมากเท่ากับร้อยละ 15.6 และในปี 2547 มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากเท่ากับร้อยละ 20.8 ทำให้การออมใน 2 ปี ดังกล่าวลดลง ร้อยละ 28.5 และร้อยละ 14.5 ตามลำดับ และส่งผลให้อัตราการขยายตัวของ การออมในภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.4 ต่อปี ตามตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 รายได้ ค่าใช้จ่ายและเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนในประเทศไทยและภาคเหนือ

หน่วย : บาท

ปี พ.ศ.	2542	2543	2544	2545	2547	เฉลี่ย
ประเทศไทย						
รายได้/เดือน	12,729	12,150	12,185	13,736	14,963	13,153
อัตราการขยายตัว (%)	1.9	-4.5	0.3	12.7	8.9	3.9
ค่าใช้จ่าย/เดือน	10,238	9,848	10,025	10,889	12,297	10,659
อัตราการขยายตัว (%)	-1.5	-3.8	1.8	8.6	12.9	3.6
การออม/เดือน	2,491	2,302	2,160	2,847	2,666	2,493
อัตราการขยายตัว (%)	18.4	-7.6	-6.2	31.8	-6.4	6.0
สัดส่วนการออมต่อรายได้ (%)	19.6	18.9	17.7	20.7	17.8	18.9
ภาคเหนือ						
รายได้/เดือน	10,253	8,652	8,930	9,530	10,885	9,650
อัตราการขยายตัว (%)	4.8	-15.6	3.2	6.7	14.2	2.7
ค่าใช้จ่าย/เดือน	8,388	7,318	7,395	7,747	9,361	8,042
อัตราการขยายตัว (%)	2.2	-12.8	1.1	4.8	20.8	3.2
การออม/เดือน	1,865	1,334	1,535	1,783	1,524	1,608
อัตราการขยายตัว (%)	18.8	-28.5	15.1	16.2	-14.5	1.4
สัดส่วนการออมต่อรายได้ (%)	18.2	15.4	17.2	18.7	14.0	16.7

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2551

หมายเหตุ : ไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลปี 2546

ในปี 2547 สัดส่วนการออมต่อรายได้ (Average Propensity to Save) ของครัวเรือน ประเทศไทยและครัวเรือนในภาคเหนืออยู่ที่ระดับร้อยละ 17.8 และร้อยละ 14.0 ลดลงจากปี 2542 ซึ่งอยู่ที่ระดับร้อยละ 19.6 และร้อยละ 18.2 ตามลำดับ สาเหตุที่การออมภาคครัวเรือนลดลงอาจเกิด มาจากพฤติกรรมในการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากการบริโภคสินค้าที่จำเป็นต่อการยังชีพมา

เป็นบริโภคสินค้าเกี่ยวกับภาคบริการและสินค้าที่มีคุณภาพและฟุ่มเฟือยมากขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ครัวเรือนใช้จ่ายและมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ในขณะที่รายได้เพิ่มขึ้นไม่มาก

วิมุต วานิชเจริญธรรม(2549) กล่าวว่า การใช้จ่ายของบุคคลนั้นควรมีสัดส่วนเท่ากับ 3 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมด ส่วนที่เหลือซึ่งเท่ากับ 1 ใน 4 ของรายได้ควรจัดสรรไว้เป็นเงินเก็บออมหรือเทียบเท่าเป็นสัดส่วนร้อยละ 25 ของรายได้เสมอ หากทุกคนในประเทศปฏิบัติตามกฎนี้เราจะพบว่าอัตราการออม ต่อรายได้ประชาชาติ (Saving to GDP Ratio หรือ Saving Rate) ของประเทศไทยควรจะเท่ากับ 0.25 การออมของภาคเอกชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวเพราะเป็นที่ยอมรับกันทางทฤษฎีว่าการออมของภาคเอกชน คือ ตัวจักรสำคัญที่จะช่วยยกระดับรายได้ต่อหัวของประชากรในระยะยาว และมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจมีอัตราการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนอีกด้วย ดังนั้น การรณรงค์สร้างวินัยในการออมให้กับภาคครัวเรือนด้วยเกณฑ์การออม 1 ใน 4 ของรายได้ จะเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการยุติภาวะถดถอยในการออมภาคครัวเรือน

สุทธิพันธุ์ บงสุนันท์(2549) กล่าวว่า เงินที่อยู่ในมือของทุกคนมีค่าลดลงทุกขณะเมื่อต้องเผชิญกับภาวะราคาสินค้าและบริการทั่วไปเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง หรือที่เรียกว่า "ภาวะเงินเฟ้อ" ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงในปี 2548 โดยเติบโต 4.7% ลดลงจากปี 2547 ที่ขยายตัว 6.2% ขณะที่เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นจาก 2.7% เป็น 4.5% และคาดว่าในปีนี้เงินเฟ้อยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากยังมีแรงกดดันด้านราคาจากหลายปัจจัยในมิติด้านเศรษฐกิจ คนเราจะกินดีอยู่ดีต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเงินเฟ้อหากมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียง 2-3% อย่างแรงงานที่รับค่าจ้างขั้นต่ำหรือกลุ่มลูกจ้างอื่นที่มีรายได้เพิ่มไม่ทันกับเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น 4.5% แล้ว โดยเดือนธันวาคม 2548 อยู่ที่ระดับ 5.7% ย่อมได้รับความเดือดร้อนจากรายได้ที่ยังไม่ค่อยพอจ่ายกระทบต่อฐานะการเงินและมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น เงินเฟ้อไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไปหากเป็นเงินเฟ้ออย่างอ่อน ๆ ประมาณ 2-3% ซึ่งจะเป็นผลดีในการที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้เพราะผู้ประกอบการธุรกิจสามารถขายของสร้างกำไรเพิ่มขึ้น ได้จากการปรับราคาสินค้าสูงขึ้น ซึ่งจะ เป็นแรงจูงใจให้ขยายการผลิตและลงทุนทำให้ผู้คนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นพอที่จะไปซื้อของที่แพงขึ้นเล็กน้อยได้ แต่ถ้าเงินเฟ้อสูงเกินไปมากกว่า 5% เช่น เป็นตัวเลข 2 หลักแล้วจะ ไม่เป็นผลดีกับใครทั้งสิ้นเพราะอำนาจซื้อของประชาชนหดหาย ธุรกิจยังขายของไม่ได้เศรษฐกิจจะซบเซา และอาจถึงขั้นวิกฤติ

ด้วยประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ เหตุระเบิดที่เกิดขึ้นทั่วเมืองและปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ราคาน้ำมันที่ปรับขึ้นอยู่ตลอดเวลา เครื่องอุปโภคบริโภคที่ปรับราคาขึ้นเรื่อย ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชน

ภายในประเทศ ทำให้ประชาชนต้องยอมรับกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นแต่รายได้หรือรายรับยังคงเท่าเดิม ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้วิถีชีวิตคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมไทยในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไทยจะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กจะมีคนโสดมากขึ้น มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ แต่สวนทางกับรายได้ที่มีแนวโน้มลดลง การเสียสละทรัพยากรจากการอุปโภคบริโภคนั้นก็คือ การออม แม้การออมจะไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวในการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจแต่ก็สามารถเป็นหลักประกันที่มั่นคงสำหรับชีวิตในอนาคตได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรม รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- 2) ทราบถึงรูปแบบการออมเพื่อเป็นแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปางต่อไป
- 3) เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมให้กับกลุ่มลูกค้าต่อไปในอนาคตได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จะศึกษาเฉพาะพื้นที่ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.5 นิยามศัพท์

- 1) การออม หมายถึง รายได้ส่วนที่เหลืออยู่หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว เป็นการชะลอการบริโภคหรือการใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนเอาไว้ เพื่อให้เกิดความสามารถ

ที่จะบริโภคในอนาคตหรือในยามจำเป็น การเก็บออมจะอยู่รูปแบบต่างๆ เช่น ฝากไว้กับสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุน ประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ(กบข.) การซื้อหลักทรัพย์และกรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นต้น

2) **ครัวเรือน** หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตร่วมกัน บุคคลเหล่านั้นอาจจะเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือโดยการแต่งงานหรือรับมาเป็นบุตรบุญธรรมมีความเกี่ยวพันฉันญาติหรือไม่ก็ได้ให้นับเป็นสมาชิกของครัวเรือน

3) **รายได้** หมายถึง จำนวนเงินที่บุคคลได้รับเข้ามา เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าคอมมิชชั่น เงินปันผล ดอกเบี้ยรับ เงินรับค่ากรมธรรม์ประกันชีวิต เงินบำเหน็จบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และเงินค่าประกันสังคม การขายทรัพย์สิน เงินรางวัลรายการต่าง ๆ

4) **รายจ่าย** หมายถึง จำนวนเงินที่บุคคลใช้ออกไปเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ การใช้จ่ายค่าภาษี และการชำระหนี้สิน

6) **รูปแบบการออม** หมายถึง รูปแบบการออมเงินที่บุคคลหนึ่งตัดสินใจเลือก เพื่อสนองความต้องการหรือความพึงพอใจของบุคคลนั้น เช่น เงินฝากประเภทต่าง ๆ สลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (สลาก ธกส.) สลากของธนาคารออมสิน (สลากออมสิน) สหกรณ์ออมทรัพย์ หุ้นสามัญ หน่วยลงทุน หุ้นกู้ พันธบัตรรัฐบาล การประกันชีวิต เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ(กบข.) เป็นต้น